
Die woord vra kontak

Dr. D.J. van Schalkwyk, *aangewese Hoofredakteur, Buro van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal, en fasiliteerder van die Buro se onlangse strategiese beplanning*

Die gesprek tussen leksikograwe en linguïste is besig om weer aan die gang te kom, ook hier in Suid-Afrika.

Van 27 tot 29 November 1989 het daar by Mon Villa, die seminaarsentrum van die Universiteit van Stellenbosch, 'n stimulerende gesprek tussen die redaksie van die *Woordeboek van die Afrikaanse Taal (WAT)* en 'n groep taalkundiges plaasgevind. Die doel hiervan was om gesprek te voer oor leksikografiese onderwerpe soos die teikengebruiker van die *WAT*, die opnamebeleid, gebruikersgerigtheid en verskillende aspekte van betekenis en betekenisbeskrywing met die oog op die aanpassing van die redaksionele stelsel van die Buro van die *WAT* sodat die werk drasties versnel kan word. By hierdie geleentheid het die Hoofredakteur, mnr. D.C. Hauptfleisch, ook die *Verslag oor die strategiese beplanning vir die Buro van die Woardeboek van die Afrikaanse Taal* aan die Voorsitter van die Beheerraad van die *WAT*, prof. M.J. de Vries, oorhandig.

In dié verslag word twee take van die Buro van die *WAT* uitgelig wat hier ter sake is, naamlik

- (i) "om met Suid-Afrikaanse en buitelandse leksikografiese en taalkundige instellings te skakel met die oog op die uitruil van leksikografiese kennis, inligting en publikasies", en
- (ii) "om 'n groeipunt en stimulus vir leksikografiese aktiwiteite en leksikologiese denke te wees".

Alhoewel die Buro van die *WAT* sedert sy begin kontak met plaaslike en oorsese leksikografiese projekte opgebou en dit in 'n mindere of meerdere mate in stand gehou het, kan hierdie kontak verder uitgebou word, byvoorbeeld met projekte in Europa, Amerika, Afrika en veral in Suider-Afrika.

Om dié rede moet die Buro in die toekoms lid word van en saamwerk met al dié nuwe leksikografiese verenigings wat sy kennis kan verbreed, terwyl hy sy lidmaatskap van reeds goed gevestigde liggame ten beste moet benut. Maar naas die leksikografiese inspirasie wat langs hierdie weë verkry kan word, is dit belangrik dat die redaksionele stelsel en die taalkundige gegewens wat in woordeboeke gehanteer word, in pas moet wees met die heersende gedagterigtings in die taalkunde. Dit kan die maklikste bewerkstelling word indien die oop gesprek tussen die leksikograaf en die taalkundige voortdurend gestimuleer word. Tydens 'n aanloop tot die kongres van die Linguïstevereniging

van Suider-Afrika wat in 1990 op Stellenbosch plaasgevind het en wat bygewoon is deur 'n groep linguïste en leksikograwe, is die onderwerp *Die normatiewe benadering in woordeboeke: 'n Herevaluering aan die orde gestel*. Vanjaar sal die onderwerp *Polisemie* by 'n soortgelyke geleentheid bespreek word. Die gesprek tussen die Buro en die taalkundekollegas op Stellenbosch is reeds goed op dreef, maar dit moet ook uitgebrei word tot die ander universiteite en taalinstellings.

Om die probleme wat 'n langtermynprojek soos die saamstel van 'n omvattende woordeboek lewer, sinvol te kan hanteer, moet ook ander terreine as die leksikografie en die taalkunde betrek word. Vir die suksesvolle hanteling van bestuursaspekte eiesoortig aan die leksikografiese bedryf moet beplannings- en bestuurskundigheid bygehaal word. Slegs op dié wyse kan 'n doeltreffende en 'n effektiewe organisasie daargestel word. Bemarkingskundigheid by die personeel van omvattende woordeboekprojekte het die afgelope jare vir meer as een van hierdie projekte 'n noodsaaklikheid geword. Hierdie verantwoordelikheid bring mee dat so 'n woordeboekprojek van 'n produkgerigte instelling tot 'n bemarkingsgerigte onderneming moet ontwikkel en dat daar onder andere meer op die behoeftes van die woordeboekgebruiker gekonsentreer moet word.

Rekenaarleksikografie het binne 'n kort tydsbestek sy regmatige plek op die agendas van leksikografiese en linguïstekongresse gekry. Literatuur in dié verband verskyn ook teen 'n aansienlike tempo, maar tog het hierdie gesprek eintlik maar pas begin.

Dit lei geen twyfel nie dat die leksikografie al meer interdisiplinêr sal moet skakel met byvoorbeeld die rekenaarwetenskap, bestuurskunde, finansiewese, besigheidsadministrasie, e.d. In eersgenoemde geval word daar al sterk gepleit vir 'n interdisipline op die patroon van die rekenaarlinguïstiek, wat 'n brug kan slaan tussen rekenaarleksikografie en leksikografies georiënteerde rekenaarwetenskap.

A. Reichling het die verrigtinge van 'n simposium oor leksikografie in die elektroniese eeu in 1981 soos volg saamgevat: "The essential point was the need for general recognition of the interdisciplinary nature of modern lexicographical work and for a genuine will to cooperate."¹ Vir sover hierdie samewerking implikasies inhou vir die leksikografiese bedryf, moet dit aan bod kom in die AFRILEX-reeks.

R.R.K. Hartmann, daardie produktiewe en goed ingeligte skrywer en redakteur van leksikografiese publikasies, het die volgende verbasende opmerking gemaak: "There are no periodicals or monograph series dedicated solely

¹ Reichling, A. 1982. Summary of the Round Table Discussion. Goetschalckx, J. en L. Rolling (Reds.). 1982. *Lexicography in the Electronic Age: Proceedings of a Symposium held in Luxembourg, 7-9 July 1981*: 267. Amsterdam: North-Holland Publishing Company.

to lexicography in Africa."² Dit toon dat daar 'n leemte en waarskynlik ook 'n groot behoefte hieraan bestaan waarin voorsien moet word.

Mag hierdie beskeie eerste poging tot so 'n publikasie dus daartoe lei dat die gesprek oor die moeilike maar intellektueel lonende bedryf van die leksikografie in Suid-Afrika verder gestimuleer word sodat dit goed aan die gang sal kom tussen al die inheemse tale. Bowenal hoop 'n mens dat AFRILEX in 'n werklike behoefte sal voorsien en sal groei tot 'n forum en dalk 'n vereniging vir so 'n gesprek waarby die hele Afrika betrokke sal raak! In dié hoop is die akroniem AFRILEX gekies as vaandel vir hierdie publikasiereeks.

---

2 Hartmann, R.R.K. (Red.). 1990. *Lexicography in Africa: Progress Reports from the Dictionary Research Centre Workshop at Exeter, 24-25 March 1989*: 74. Exeter: University of Exeter Press.

Words Require Contact

Dr D.J. van Schalkwyk, *Editor-in-Chief designate, Bureau of the Woordeboek van die Afrikaanse Taal, and facilitator of the strategic planning which the Bureau undertook recently*

Lexicographers and linguists are on speaking terms once more, also here in South Africa.

From 27 to 29 November 1989 a stimulating meeting between the editorial staff of the *Woordeboek van die Afrikaanse Taal* and a group of linguists took place at Mon Villa, the seminar centre of the University of Stellenbosch. The objective of this meeting was to discuss subjects pertaining to lexicography, for instance the target user of the WAT, the policy regarding inclusion, user-friendliness and various aspects concerning meaning and the description thereof, the ultimate aim being to adapt the editorial system of the Bureau of the WAT so as to expedite matters dramatically. On this occasion the Editor-in-Chief, Mr D.C. Hauptfleisch, also handed over the *Report on the Strategic Planning for the Bureau of the Woordeboek van die Afrikaanse Taal* to the Chairman of the Board of Control of the WAT, Prof M.J. de Vries.

In this report two assignments of the Bureau of the WAT, which are also of significance here, are stressed, namely

- (i) "to establish contact with South African lexicographical and linguistic institutions as well as such institutions abroad with the aim of exchanging lexicographical knowledge, information and publications", and
- (ii) "to be a growing-point and stimulus for lexicographical activities and lexicological reasoning".

Whilst the Bureau of the WAT has since its inception promoted and more or less maintained contact with local lexicographical projects as well as projects abroad, this contact can be expanded. Projects in Europe, America, Africa and in particular Southern Africa come to mind.

For this reason the Bureau should in future become a member of and cooperate with new lexicographical societies that can broaden its knowledge base while it utilizes its existing membership of well-established bodies to the greatest possible advantage. But apart from the lexicographical inspiration which can be achieved in this way, it is important that the editorial system and the linguistic material presented in dictionaries relate to present perceptions in linguistics. This is best achieved if the open discussion between lexicographer and linguist is continually stimulated. Prior to the 1990 congress of the Linguistic Society of Southern Africa, which took place in Stellenbosch, linguists

and lexicographers met to discuss the topic *The Normative Approach in Dictionaries: A Re-evaluation*. This year a similar meeting is planned and the topic will be *Polysemy*. Discussions between the Bureau and linguistic colleagues in Stellenbosch are at present maintained on a regular basis, but they should be expanded to include other universities and language institutions.

To manage the problems of a long-term project like a comprehensive dictionary in a meaningful way, it is also necessary to involve disciplines other than lexicography and linguistics. For the successful management of those aspects characteristic of the discipline of lexicography, it is necessary to involve planning and managerial expertise. An effective organization can be established only in this fashion. Marketing expertise has in recent years become a necessity for the personnel of a number of comprehensive dictionary projects. Such a project entails the conversion from a product-oriented to a market-oriented approach and, inter alia, a greater awareness of the requirements of the dictionary user.

Computational lexicography has taken its rightful place on the agendas of lexicographic and linguistic congresses with remarkable suddenness. This also applies to the relevant literature, and yet this "discussion" has barely started.

There is little doubt that lexicography will have to establish contact with other disciplines, for example computer science, public administration, finance, business administration, etc. In the case of computer science there have been urgent requests for an interdiscipline similar to computational linguistics in order to achieve a symbiosis between computational lexicography and lexicographically oriented computer science.

A. Reichling summarized the events of a symposium in 1981 on lexicography in the electronic era as follows: "The essential point was the need for general recognition of the interdisciplinary nature of modern lexicographical work and for a genuine will to cooperate."¹ The AFRILEX series must reflect on the implications that this cooperation will have on the lexicographical profession.

R.R.K. Hartmann, that productive and knowledgeable author and editor of lexicographical publications, made the following astonishing observation: "There are no periodicals or monograph series dedicated solely to lexicography in Africa."² This indicates that there is a void and probably also a great need for which provision has to be made.

¹ Reichling, A. 1982. Summary of the Round Table Discussion. Goetschalckx, J. and L. Rolling (Eds.). 1982. *Lexicography in the Electronic Age: Proceedings of a Symposium held in Luxembourg, 7-9 July 1981*: 267. Amsterdam: North-Holland Publishing Company.

² Hartmann, R.R.K. (Ed.). 1990. *Lexicography in Africa: Progress Reports from the Dictionary Research Centre Workshop at Exeter, 24-25 March 1989*: 74. Exeter: University of Exeter Press.

Therefore, may this modest first attempt at such a publication further stimulate the discussion on the difficult but intellectually rewarding profession of lexicography, and may it lead particularly to discussion between all the indigenous languages. Above all, one can but hope that AFRILEX will fulfil a real need and become a forum and maybe a society to promote a discussion which will involve the whole of Africa! With this hope in mind, the acronym AFRILEX was chosen to serve as standard for this publication.